

Ewa Banasiewicz

Kolonia Husynne, gm. Hrubieszów,
woj. zamojskie, Stan. 4, AZP 86-95/64

Informator Archeologiczny : badania 23, 49-50

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Finansowało Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie. Szósty sezon badań.
Grodzisko z okresu późnorzymskiego, wędrowek ludów i wczesnego średniowiecza.**

Prace wykopaliskowe objęły powierzchnię 68,75 m² (6 wykopów). Prowadzone były w północnej części majdanu grodziska. W jej partii południowej, gdzie podczas badań wcześniejszych odsłonięto zwarty bruk kamienny (o powierzchni około 19 m²), eksplorowano niewielki wykop (o wymiarach 2,5 x 2,5 m). Uchwycono tam fragment wschodniej krawędzi wspomnianego bruku, w postaci trzypoziomowego skupiska kamieni. Zajmowały one zachodnią i środkową część wykopu. Pomiędzy nimi znaleziono kilkanaście fragmentów kości zwierzęcych oraz pojedyncze ułamki naczyń glinianych, datowanych na okres późnorzymski i wędrowek ludów.

Rozsypisko wspomnianego bruku, od strony północnej, zostało uchwycone w kolejnym wykopie (o powierzchni 20 m²). Kamienie zajmowały jego część środkową i północną i wystąpiły na dwóch poziomach. Poniżej głębokości ich zalegania, w południowej partii wykopu, odsłonięto niewielki obiekt — jamę posłupową, o miąższości 0,4 m, z zawartością ułamków polepy i węgla drzewnego, obstawioną przez 5 małych kamieni. Podczas eksploracji omawianego wykopu znaleziono ośkę kamienną, nieliczne ułamki ceramiki z XII-XIII w. (w środkowej i północnej jego części) oraz pojedyncze fragmenty naczyń datowanych na IV-VI w. (południowe partie wykopu).

Dwa kolejne wykopy (oba o wymiarach 2,5 x 5 m), sąsiadowały z w/w od strony południowej i południowo-zachodniej. W pierwszym z nich, przy profilu północnym, odsłonięto niewielki bruk, który na drugim poziomie ograniczył się do małego skupiska kamieni. Pomiędzy nimi znaleziono żelazny grot strzały, z tulejką i zadziornami, pojedyncze fragmenty kości zwierzęcych oraz 9 ułamków ceramiki, z których 7 można datować na okres późnorzymski i wędrowek ludów a 2 — na wczesne średniowiecze. Natomiast w wykopie sąsiednim wystąpiły wyłącznie ułamki naczyń z IV-VI w. obok nielicznych kawałków kości zwierzęcych i grudek polepy. Wykop ten objął początek wału ograniczającego majdan od strony wschodniej. Jak pokazały badania wał ten, miąższości około 3 m, został w całości usypany, przy użyciu różnych rodzajów ziemi, bez budowania konstrukcji drewniano-kamiennych. Nie jest wykluczone, że materiał do tego celu został pobrany z powierzchni majdanu, gdzie ślady osadnictwa z IV-VI w. odkrywane są w stanie szczątkowym. Prawdopodobnie przyczyniły się do tego prace ziemne, prowadzone w okresie wczesnego średniowiecza, w XII-XIII w. Zmieniły one w sposób istotny naturalny kształt wzgórza, na którym grodzisko zostało usytuowane (powiększono jego powierzchnię poprzez nadsypanie boków). Potwierdziły to badania w obrębie kolejnego wykopu, wytyczonego u podnoża wału, od strony zachodniej. Odsłonięto w nim trzy warstwy ziemi o charakterze zasyrkowym (głina ze śladami spalenizny, piasek z ułamkami węgla drzewnego oraz żwir), które razem osiągnęły miąższość 1,5 m. W ostatniej z nich znaleziono kościaną oprawkę oraz 2 ułamki ceramiki z V-VI w. Warstwy te ograniczał z jednej strony obiekt, mający w profilu kształt nieckowatego zagłębienia (o miąższości około 0,7 m), przechodzącego we wkop o prostych, równoległych do siebie ścianach bocznych, wypełniony kamieniami (miąższość jego osiągnęła 1,4 m). Obiekt ten jest prawdopodobnie pozostałością po konstrukcji związanej z wejściem na grodzisko, wystąpił bowiem w bezpośrednim sąsiedztwie przerwy w wałe okalającym majdan, nazywanej umownie bramą. Aby wyjaśnić ostatecznie charakter wspomnianego obiektu i uzyskać jego profil poprzeczny do już posiadanego, wytyczono nowy wykop (o wymiarach 2,5 x 3 m). Na razie odsłonięto tam dwa poziomy ogromnych kamieni (zasyrk z wału), pomiędzy którymi znaleziono kółko z brązowego drutu oraz kilka ułamków ceramiki z IV-VI w.

Materiały (nr inw. PMA/V/8664) oraz dokumentacja z badań znajdują się w PMA w Warszawie.

Badania będą kontynuowane.

✚ Kalisty, gm. Świątki woj. olsztyńskie St. 1 patrz okres lateński

Kolonja Husynne, gm. Hrubieszów,
woj. zamojskie,
Stan. 4, AZP 86-95/64

Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno-Konserwatorski w Zamościu

Badania prowadziła mgr Ewa Banasiewicz. Finansował WOAK. Pierwszy sezon badań.
Cmentarzysko kultury zarubinieckiej.

Stanowisko jest usytuowane na lessowym wyniesieniu na skraju doliny Bugu w Kol. Husynne. Zostało ono znacznie zniwelowane a ziemię użyto do budowy drogi z Husynnego do Kobl. Archeologiczną interwencję podjęto dzięki pracownikowi Muzeum w Hrubieszowie W. Panasiewiczowi, który odkrył na powierzchni kilku hektarów zniszczonego stanowiska dużą ilość materiału ceramicznego oraz brązową fibułę kultury zarubinieckiej.

W celu rozpoznania rozległości zniszczeń założono dziewięć sondży (II-X). W miejscu zaś intensywnego występowania na powierzchni przepalonych kości ludzkich wykop (nr 1).

W wykopie nr 1 na gł. 15 cm od powierzchni w warstwie ornej natrafiono na skupisko przepalonych kości ludzkich. Drobne kości intensywnie przepalone stanowiły zbitą strukturę miąższości 9 cm, jedynie kilka nielicznych większych fragmentów wystąpiło w okolicach żelaznego bardzo skorodowanego kółka. Prawdopodobnie przemyte kości umieszczone w pojemniku organicznym być może w woreczku a żelazne kółko jest fragmentem pozostałym z jego zamknięcia, wskazywałoby na to ułożenie w planie. Pod skupiskiem kości w kretowinie natrafiono na brązowy skręt a w odległości ok. 1 m na wschód od szczątków kostnych znajdowały się dwa zniszczone przez pług naczynia. Jedno z nich to między garnek z umieszczonymi na wysokości 2/3 naczynia, powyżej jego największej wydatości, trzech guzków półkulekowatych. Naczynie dobrze wypalono na kolor szarobrunatno-ciemnopomarańczowy, do schudzenia gliny użyto piasku oraz średnio i gruboziarnistego tuczni ceramicznego i kamiennego. Misa wykonana została z identycznej masy ceramicznej i posiada barwę szarobrunatną.

Po wykonaniu natomiast sondażu można stwierdzić, że cmentarzysko jest poważnie lub całkowicie zniszczone. W sondażach nr II, III wystąpiły zaciemnienia, które można interpretować jako spągi zniszczonych obiektów. Głębokie jamy osadowe miąższości do 1,5 m z nielicznym materiałem ceramicznym i krzemieniom chronologii neolitycznej i wczesnobrązowej odkryte zostały w sondażach w VII, X. Płytsze od jam osadowych obiekty w postaci grobów zalegające do gł. 50 cm zostały całkowicie zniszczone przez przemieszczenie masy ziemi w celu zasypiania głębokiego wkopu (orientacyjna granica na planie). W niektórych miejscach (sondaż VIII) zepchnięto całą warstwę orną wraz z podglebiem, pozostał czysty less i na to miejsce z kolei nasunięto warstwę czarnoziemu z niższej partii wyniesienia poniżej lokalizacji sondażu nr IX.

Szczałki kostne odkrytego jedyne grobu poddano analizie antropologicznej (dr W. Kozak-Zychman). Na podstawie zachowanych fragmentów czaszki oraz szkieletu postkranialnego (450 g) ustalono płeć żeńską. Po dalszej wnikliwej obserwacji określono wiek na 20-25 lat (Adultus). Dolną granicę wieku wyznaczono dzięki zaobserwowanemu zrośnięciu głowy kości promieniowej z jej trzonem (powyżej 17 roku życia), górną zaś granicę wieku na 25 lat określono z powodu nie zrośnięcia segmentu kości krzyżowej. W skupisku kości ludzkich znajdowały się dwa fragmenty nieprzepalonych kości zwierzęcych.

Przynależność odkrytego w Kol. Husynne grobu do kultury zarubinieckiej nie budzi wątpliwości, znajduje on analogie na dwóch znanych na ziemiach Polski stanowiskach tej kultury. Znalaziona na powierzchni w Kol. Husynnym brązowa fibula V typu (wg A. K. Ambroza) — znana jest tylko z cmentarzyska w Hryniewiczach Wielkich natomiast inne typy zapinek kultury zarubinieckiej znane są z Polesia. Zapinka ta datowana jest na I w. n.e. Naczynie pochodzące z grobu z półksiężycowatymi guzkami posiada podobne zdobienie do naczynia z Putnowic. Analogiczne guzki półksiężycowate występują także na naczyniach pochodzących z cmentarzyska w Velemici I, II i Otwierzci. Za przynależnością znaleziska z Kol. Husynne do kultury zarubinieckiej przemawia też zaobserwowane oddzielenie szczątków zmarłej od stosu i prawdopodobnie przemycie kości, także obecność naczyń i przedmiotów metalowych. Odkrycie zasługuje na szczególną uwagę, gdyż jest oddalone tylko o kilkanaście kilometrów na południowy-wschód od Putnowic a są to stanowiska wysunięte najdalej na południowy-zachód od zwartego zasięgu kultury zarubinieckiej.

Leśno, gm. Brusy,
woj. bydgoskie,
St. 2, AZP: 20-35/12

Uniwersytet Łódzki Katedra Archeologii

Badania prowadził dr Krzysztof Walenta. Finansował Uniwersytet Łódzki i WKZ w Bydgoszczy. Czternasty sezon badań. Cmentarzysko kurhanowe kultury wielbarskiej i cmentarzysko kultury pomorskiej.

Badania prowadzono w centralnej części cmentarzyska. Wykopy o łącznej powierzchni 375 m² wytyczono tak, aby wypełnić wykopami luki powstałe w poprzednich sezonach badawczych. W badanych odcinkach odkryto grób popielnicowy kultury pomorskiej, w którym jedynym wyposażeniem była gliniana miska znajdująca się wewnątrz popielnicy. Odkryto także grób jamowy z przemytymi kośćmi złożonymi w wieloletniej niecce wyłożonej kamieniami. W grobie tym nie znaleziono żadnego wyposażenia. Na podstawie stopnia przepalenia kości można sądzić, że grób należał do kultury pomorskiej. W ramach przebadanego obszaru znajdował się także kurhan Nr 12. Już przed rozpoczęciem badań w jego centrum widoczny był spory wkop rabunkowy. Stwierdzono, że nasyp kurhanu wykonany był z piasku. Brak śladów kamiennej obstawy. W centrum poniżej wkopu rabunkowego, odkryto jamę grobu szkieletowego o wymiarach 130 x 65 cm, co sugeruje, że w grobie tym pochowano osobnika młodocianego. Kości szkieletu nie zachowały się a wyposażenie stanowiła jedna brązowa zapinka zbliżona do typu A.V.114. Ponadto w badanych odcinkach odkryto cztery skupiska ceramiki kultury pomorskiej, w tym znaczne ilości fragmentów wtórnie przepalonych.

Badania będą kontynuowane.

Lawny Łasek, gm. Pleckł Stare
Kiełbonki, woj. olsztyńskie,
St. III, AZP: 26-69/9

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie

Badania prowadziła mgr Izabela Mellin. Finansowało Muzeum w Olsztynie. Konsultacja merytoryczna — dr Wojciech Nowakowski. Trzeci sezon badań. Osada z okresu wpływów rzymskich i wędrowek ludów kultury zachodniobałtyjskiej.

Wyeksplorowano łącznie 232 m² powierzchni. Wykopy wytyczono na kulminacji wzgórza, na wschód od już badanego terenu, w obrębie lasu. Wykopy sondażowe założono na północnym skraju wzgórza — na polu, po zachodniej stronie drogi na skarpie starego wyrobiska oraz na południowym skraju wzgórza, wzdłuż drogi w stronę jeziora Mokre. W obrębie lasu wykopy wytyczane były w lukach między drzewami, stąd rozpoznanie wzajemnego położenia obiektów jest utrudnione.

Wyeksplorowano 16 jam osadniczych (nr 22-37/89) znajdujących się na terenie lasu. Jamy pod względem budowy i zawartości materiału są analogiczne do znanych już z ubiegłych sezonów. Wyróżniają się jedynie jamy dwuczłonowe (nr 25, 27, 29, 35, 37), składające się z dwóch połączonych ze sobą jam, z których jedna jest zawsze nieco płytsza i na ogół mniejsza. Materiał w nich występujący nie jest zróżnicowany. W wykopie sondażowym na południowym skraju osady, stwierdzono istnienie warstwy kulturowej z dużą ilością materiału. Należy liczyć się z możliwością spływów warstwy. Pozostałe dwa wykopy sondażowe wykazały tylko szczątkowe ślady osadnictwa.